

Üritagem visandada paari sõnaga kontemplatsiooni (sisekaemuse) portree. Alguses tehkem seda aga tuginedes mitte definitsioonile, vaid intuitsioonile ja ettekujutusele, sellele, mida ütleb meile ette elukogemus. Võibolla on meil juba kujunenud selline sisekaemuse pilt, mille järgi keegi seisab muuseumis ja vaatab pilti. Süvenenult. (*Kahjuks normaalses eesti keeles ei saa öelda „kaeb pilti“, aga see sobiks siia nii hästi.*) Näeme kedagi, kes on endasse süvenenud, oma mõtetesse, esteetilistesse tundmustesse, võib olla mingitesse mälestustesse, läbielatud elamustesse. Igal juhul see inimene, see endassesüüvija on reaalsest maailmast nagu välja lülitatud; näeme, et ta pole päriselt “siin ja nüüd”. Võime ka ette kujutada, et kui selline inimene äkitselt äratatakse sellest seisundist, pole ta suuteline otsekohe täiesti adekvaatselt käituma reaalses olukorras ja asjaoludes, milles ta füüsiliselt asub, umbes nii nagu unenäost äratatud magaja, kes ei tea, kumb reaalsus on see õige. Aga säärase inimese kohta öeldakse Elioti järgi: “uinuja pole palju tõelisem kui tema unenäod”. Peagi selline “uinuja” olemine on veidi egoistlik, sest tema unenäost pole teistele kasu, eriti siis, kui unarusse on jäetud praktilise elu kohustused.

Võime öelda: “Las aga olla selline inimene! Kui selline peab olema sisekaemus, ja kui see on oluline, näiteks dominiiklaste jaoks, las olla! Nad ei pea ju olema väga praktilised inimesed.” Siiski dominiiklane peab elama reaalses maailmas ja reaalsust armastama, nii nagu ta peab armastama tõde – kuni valuni.

Õnneks, sisekaemus on hoopis teine asi. Sisekaemus on pigem selline vaatlemine/nägemine, mis vabastab ning puhastab egoismist. Sisekaemus ületab egoismi vastuseisu selle kaudu, et inimene näeb seda miskit, enamasti midagi valulikku, mis liigutab teda nii, et ta on sunnitud endast välja minema, oma mugavast troonist loobuma, ennast ära salgama, et sellele, mida ta näeb, vastata. Kontemplatsioon pole endassesüüvimine ega mingite sisemiste seisundite üle passiivne mõttemõlgutamine.

Kontemplatsioon on see, mida kord koges püha Dominicus. Pealtnägija tunnistas: “Ajalt, mil Dominicus õppis Palencias, tuli suur nälg kogu Hispaaniasse. Hädast ja viletsusest liigutatud, tundes palavalt inimestele kaasa, otsustas ta ära müüa raamatud, mis olid õppimise jaoks temale hädavajalikud, ning lisaks kogu oma vara, ning jagas sele vaestele inimestele.” Muide, üha raamatu hind aga oli tol ajal mitme küla hinnaga võrdne. See on, mida kontemplatsioon korda saadab.

Muidugi, siin osutub püha Dominicus Jeesuse heaks järgijaks; Jeesuse, kes on kontemplatsiooni anni andja. Milline oli Jeesuse kontemplatsioon?

“Rahvahulka nähes hakkas tal neist hale, sest nad olid väsitatud ja vaevatud otsekui lambad, kellel ei ole karjast.” (Mt 9,36) Just seepärast Jeesus saatiski jüngrid

evangeeliumi kuulutama, ja püha Dominicuse nende hulgas! Seepärast iga evangeeliumi kuulutamine peab oma alguse saama sisekaemusest, mis on halastav vaatlemine/nägemine. Muidu – on see ideoloogiline ekspansioon. See ongi maskeeritud egoism, nimelt, kiusatus evangeeliumi kuulutamise kattevarjus propagandat teha. Propagandat aga õnneks sisekaemus paljastab ning vabastab sellest.

Näeme, et kontemplatsioon on tihedalt seotud kaasa tundmisega, või kaastunde avaldamisega. Ladina keeles on kaastunde kohta veel täpsem sõna: *com+passio*, koos kannatamine.

Vaadakem nüüd sisekaemusele viitavaid tegelasi Pühakirjas. Sisekaemuse tegelane on hea samaarlane. Selles tähendamissõnas on üks oluline moment, mis on sisekaemusele iseloomulik. Loeme: “Aga sama teed tuli üks samaarlane. Kui ta jõudis temani ja teda nägi, hakkas tal hale ...” (Lk 10,33) Siin esineb sõna „nägi” ja „hakkas tal hale”. Preester ja leviit ka „nägid” aga läksid mööda. Selles on erinevus lihtsa nägemise ja kontemplatsiooni vahel. Mida vaatavad preester ja leviit? Sama, mida samaarlane. Siiski samaarlane nägi midagi muud, või pigem nägi teisiti kui preester ja leviit. Kontemplatsioon on selline vaatamine, tänu millele näeb rohkem ja sügavamalt.

Kontemplatsiooni vili on hoiak. See aga seisneb selles, et inimene on õigel kohal, intensiivsem, adekvaatsem – on “siin ja nüüd” viisil, mis on au andmine tõe. Kontemplatsiooni vili on elamine tões. Alles elamisest tões lähtub tegevus, mis on Jumala tahtmise täideviimine.

Psalmis (4,3) Jumal ütleb etteheitvalt: “Kui kaua te armastate tühja ja otsite valet?” On võimalik elada tões ja vales. Kes ei vaata nii, et näha, läheb mööda nagu preester ja leviit, kes otsivat valet. See tähendab, et nad vaatavad nii, et mitte näha, et nad saaksid mööda minna.

Hea samaarlase juhul võime näha, milline on kontemplatsioonist lähtuv hoiak ja tegevus.

On vaja öelda, et kui kontemplatsiooni vili on hoiak ja tegevus, siis see tegevus on täpne ja tõhus, mitte juhuslik ja suvaline. See kontemplatiivne tegevus oskab geniaalselt mõistatada, milline on teatud hetkel Jumala soov inimese suhtes.

Seda võime veelgi selgemini näha Maarja, Marta õe, juhul. Maarja on nagu suletud selle suhtes, mis tema ümber juhtub, jääb passiivsusse, aga ta ei jää endasse, ei jää mõtetesse, vaid on ta maksimaalselt keskendunud Jeesusele. Ta võtab täielikult vastu mitte ainult Jeesuse sõnad, vaid Jeesuse enda. Võiks öelda: absorbeerib. Nagu kuivatuspaber. Seega, ta teeb seda, mida Jeesus soovib, aga see ei olnud tema valik, otsus, vaid kontemplatsiooni sund.

Veel üks kontemplatsiooni pilt. Püha Peetrus Jeesuse muutumise mäel. Kui Peetrus ütleb: "Issand, siin on meil hea olla! Kui sa tahad, siis ma teen siia kolm lehtmaja: sinule ühe ja Moosesele ühe ja Eelijale ühe." Ta ei mõelnud sugugi lehtmajale enda, Jaakobi ja Johannese jaoks. Unustas? Ei, ta nägi ainult Jeesust!

(kõrvalepõige) Kui poiss vahib tüdrukut, siis ta kohe mõtleb telgile nende kahe jaoks! See ei ole kontemplatsioon, olgugi, et nooruk on endast väljas!

Kontemplatsioon on võime vastu võtta Jumalat. Jälle näeme Betaania Maarjat. Tema külalislahkus ei ole kätte õpitud viisakus. Selline õpitud viisakus sobib igale olukorrale, igale juhtumisele. Maarja külalislahkus tunneb ära Jumala ja austab Teda.

Ja veel, viis arukat neitsit viitab kontemplatsiooni viljadele. Need viljad on: kohtumine peigmehega vastavalt neitsite lootusele ja kutsumusele. Siin on ka see vastavus, mis on nii kohane tõele. Seevastu, viis rumalat neitsit sümboliseerib spekulatsiooni viletsaid vilju, mis on saavutatud ilma kontemplatsioonita. Siin on vastuolu lootuse ja kutsumuse ning reaalsuse vahel. Arukatel neitsitel oli õli. Õli tähendab külalislahkust valgusele, valguse vastuvõtmise ja endas säilitamise võimet. Rumalad jäi aga oma spekulatiivse mõtlemise viisiga tühjaks; nende lambid jäid tühjaks – nad ei võtnud vastu valgust. (kõrvalepõige) *Kui spekulatiivne mõtlemine ehk loogiline mõtlemine Jumala kohta ei kasuta kontemplatsiooni – muutub kavalaks mõtlemiseks.*

Võime öelda, et sisekaemus on oma loomuses midagi dünaamilist, loomingulist, ja isegi rohkem – midagi loovat, sest kontemplatsioon on osalemine selles, mida Jumal nüüd loob!

Kontemplatsioon annab võimaluse intensiivsemalt ja tõelisemalt elada maailmas, aga ühtlasi õpetab elama, ammutades allikast, mis ei ole see maailm. Seda oskab ainult kontemplatsioon.

Pöördugem nüüd püha Dominicuse poole. Sellest juba rääkisime, aga veel kord tuletagem meelde seda lugu, kui püha Dominicus saatis laiali väikese esimeste vendade rühma, seletades, et nad on nagu seemned külvamiseks. Ta väitis, et see toob palju häid vilju. Pääaegu kõik oli selle otsuse vastu. Seletati Dominicusele, et neid on liiga vähe, et nad on liiga noored, et nad kindlasti kaovad ja eksivad. See argumentatsioon oli väga hea, loogiline, pealegi toetus tervele mõistusele ja kogemusele. Võib olla, et Dominicusel oli sama kogemus ja terve mõistus, aga sel hetkel ta teadis, nägi!, et pidi olema teistmoodi. Hiljem tuli välja, et see otsus oli geniaalne ja tohutu tõhus. See oli kontemplatsiooni vili. Täna me ütleksime, et kontemplatsioon on võime ära tunda (ära lugeda) tänapäeva (aja) märke!

On palju küsimusi kuidas nüüd kristlastel olla, kuidas suhtuda mitmesugustesse liikumistesse maailmas ja kirikus, kas või teiste religioonide suhtes, kuidas õigesti

käituda, mida mõista. Ilma kontemplatsioonita tavaliselt inimene on kolmekordse valiku ees. **Esimene** valik on **ükskõiksus**, suletus teatud probleemide ja küsimuste suhtes. (*põgenemine*) **Teine** on **tõrjumine** (ümberlökkamine) (*agressiivsus*), **kolmas** valik on **naiivne nõusolek** kõigiga ja kõigega (*ülim tolerantus*).

Kontemplatsioon aitab kaasa hoopis teistsugusele lahendusele. Ükskõiksus muutub küll distantsi hoidvaks kuid samuti halastavaks hoiakuks, näiteks, hätta sattuva inimese vastu. Tõrjume seda küll, aga ainult seda, mis on Jeesus Kristusega vastuolus, samas märkame tõe seemneid, nõnda nagu pimeduses valguse punkte, või kõrbes oaase. Variserid tõrjusid patustajaid ja nendega koos Jeesust Kristust sest nende hoiak pole kontemplatiivse valgusega valgustatud. Naiivne nõusolek muutub kontemplatsiooni puhul pika meelega ja lootust hellitavaks armastuseks.

Muidugi see, mis on sisekaemuse tuum ei ole meetod, vaid usu valgus, milles tegutseme ja oleme, milles otsustame õigesti, sest meil on Kristuse meel. Sellestki räägib püha Paulus esimeses kirjas korintlastele (2, 12-16)

“Meie ei ole saanud maailma vaimu, vaid Vaimu, kes on Jumalast, et me võiksime teada, mida Jumal meile armust kingib. Seda me siis ka räägime mitte inimtarkuse õpetatud sõnadega, vaid Vaimu õpetatud sõnadega, võrreldes vaimseid asju vaimsetega. Aga maine inimene ei võta vastu midagi, mis on Jumala Vaimust, sest see on temale narrus ja ta ei suuda seda tunnetada, sest seda tuleb mõista vaimset. Kuid vaimne inimene mõistab kõike, ent teda ennast ei suuda mõista keegi. *Sest kes on tundnud Issanda meelt, kes võib teda juhatada? Aga meil on Kristuse meel.*”

Kontemplatsioon ei ole eesmärk, vaid vahend, mis aitab kaasa Jumala tundmisele. Aga paljudest teistest vahenditest, mis aitavad kaasa samale eesmärgile, on kontemplatsioon kõige lähedasem eesmärgile, mis on Jumala lähedusse jäämine ja Tema tundmine.

Kui astute meie kabelisse, ukse kohal võite lugeda dominiiklaste vaimsuse deviisi: „*contemplari et contemplata aliis tradere*” mis tähendab, kontemplerige ja edastage kontemplatsiooni vilju. See ei tähenda päris seda, et kontemplatsioon on vahend evangeeliumi kuulutamiseks. Evangeeliumi kuulutamine on samuti vahend millel on sama eesmärk – lähedus Jumalaga. Kontemplatsioon on isegi eesmärgile lähemal, sest püha Aquino Tooma järgi, igavene õnn on Jumala nägemine, selline Jumala kontemplerimine.

Võime siis küsida, miks deviis eeldab, et nagu kontemplatsioon oleks evangeeliumi kuulutamise vahend, kuna see kõlab: „kontemplerige ja edastage kontemplatsiooni vilju.“? See deviis räägib sellest, kuidas Jeesus Kristusele, Jumala Pojale järgneda.

Jumala Poeg tuli välja Isast, meie juurde, koges Isast kaugenemise kibedat maitset, kuulutas evangeeliumi, mis ta ise oli, ning läks jälle Isa juurde.

Samamoodi peab olema dominiiklane. Maitsta kontemplatsiooni magusat vilja, Jumala lähedust, siis sellest jutlustada teistele, ja jälle kontemplatsioonist endale varjupaika leida.

On aga midagi veel. Kontemplatsiooni ja evangeeliumi kuulutamise vahel peab olema tihe side. Pöördugem natuke tagasi õdede Marta ja Maarja juurde. Sellest hoolimata, et „Maarja on valinud hea osa, mida ei võeta temalt ära“ Ometi Marta võimaldab omalt poolt õel kontemplatsiooni. Ja samuti Maarja, võimaldab Martal toimetada. Samavõrd kontemplatsioon võimaldab rakenduda evangeeliumi kuulutamisele, ja jutlustamine tugevdab ja järjekindlalt nõuab kontemplatsiooni.

Väga konkreetselt toimub see koostöös dominiiklaste ordupere raamides. Tihti usaldavad vennad enne rekollektsiooni oma teenimise õdede hoolde. Teavad siis, et samal ajal, kui vend jutustab, õed palvetavad. Ka täna toimub nii! Muidugi, ei vabasta see vendi kontemplatsioonist. Nad teevad seda loengute valmistamise ajal. Aga nii nagu jutlustamine on kogu dominiiklaste ordupere tegu, sama on kontemplatsiooniga. Me ei kontempleeri mitte eraldi, vaid koos!

Siiski koostöö kontemplatsiooni ja jutlustamise vahel ei toimu nagu üht osa teisele lisades. Ei ole päris nii, et enne kontempleerin ja siis tegutsen. Kontemplatsioon on juba tegevus. Nagu Maarja puhul! Nii nagu viljad ei ole puu osad, vaid vilja kandev puu.

Lõpuks kontemplatsiooni definitsioon. Püha Avila Teresa ütleb: „Kontemplatsioon ei ole midagi muud, kui sügav sõpruse side, mille intiimsuses räägime Jumalaga, veendumuses, et Ta armastab meid.“

Meie ordu dokumentides kontemplatsioon on: dünaamiline avanemine loova ja päästva Jumala kohalolekule praegusel ajal.

Iga inimene, kes tahab kontempleerida, ja juba seda teeb, on veendunud selles, et ei saa kontempleerida Jumalat ilma Teda armastamata, aga pühakud kontempleerivad teda, et teda rohkem armastada.

Kontemplatsioon on lihtne kaemine, mis ületab igasuguse ettekujutuse, hetkel kui mõistus vaikib. Tänu sellele kaemisele, võtab hing vastu Jumalat, võtab teda vastu puhta armastuse ajal, ühenduses Jumalaga ja valgustatud jumaliku tarkusega; võtab vastu Jumalat Tema lõpmatus sügavuses.